

РАЧУНАРСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ У ХИПЕРТЕКСТУ

У в о д

Рачунарске публикације у хипертексту настале су као резултат рада Завода за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу у оквиру пројекта Банке података о културном благу српског порекла. Коришћењем рачунарске технике, Завод је у сарадњи са Лабораторијом за рачунарску технику Института Винча већ урадио четири публикације из серије "Културно благо на дискетама": "Манастир Студеница", "Стари Рас и Сопоћани", "Котор" и "Дурмитор".

Хипертекст је комбинација слика и текста на персоналном рачунару и уграђивање могућности за "прелиставање" публикације према интересовању "читаоца". Публикације стају на стандардне дискете од 3.5" и то: СТУДЕНИЦА (2 дискете), СОПОЋАНИ (4 дискете), КОТОР (3 дискете) и ДУРМИТОР (2 дискете). Публикације су цепног формата, а једна дискета тежи мање од 20 грама.

Досадашња искуства показују да су публикацијама на дискетама одушевљени и стручњаци и љубитељи уметности, историје и рачунара. Популарност ПЦ рачунара и атрактивност тема коју обрађују урађене публикације, измамиле су многе похвале за овај "издавачки" подухват Завода.

Већ након направљене прве верзије Студенице, јуна 1992. године, сви који су били у могућности да виде како изгледа публикација, били су одушевљени. Процењено је да овакав спој атрактивне теме и атрактивне технологије пружа велике могућности за

популарност публикације и код стручњака и код љубитеља уметности и рачунара.

Особине рачунарских публикација

Рачунарске публикације су лако преносиве, путем дискете или преко комуникационе мреже. Без обзира на уграђену заштиту, рачуна се са тим да ће се вршити копирање публикација на персоналном рачунару, што значи да ће публикације стићи даље него што се може претпоставити. Како је копија верна оригиналу, то се копирањем не губи у квалитету публикације. То значи да је овакав начин публиковања нарочито погодан за информативно-пропагандне материјале и популаризацију одређених тема намењених широкој публици.

Главне особине ових публикација су:

- Визуелни ефекат, селективност, прегледност, трајност публикације, преносивост, доступност, мали волумен и тежина
- Лака преносивост/трансфербилност дискетом или преко мреже.
- Верзије се могу дорађивати и побољшавати сходно намени и потребама што продукцију чини јефтинијом
- Тираж се може правити према наруџбини/потреби
- Користи се најстандарднија и најраспрострањенија рачунарска техника, РС ИВМ компатибилни рачунари и стандардне дискете

Предности рачунарских публикација

Рачунарске публикације се могу гледати индивидуално на екрану РС рачунара код куће или на радном месту - јер су РС рачунари свуда присутни, а могу се презентирати и на великом екрану као мултимедијална презентација одређене теме (згодно за изложбе, сајмове, трибине, промоције). Све више се у свету примењује овај начин презентације, опремају се специјалне сале или се користе преносиви видеопроектори. Овај вид презентација све је присутнији и у пословним круговима, због квалитета, атрактивности, могућности анимације, боје и звука, могућности прекида ради коментара, итд.

Нарочита предност ове технике публикавања односи се на популаризацију одређених тема, едукацију, презентацију, информисање, итд. - односно од популарних едиција, преко стручних материјала, до проспеката и каталога у слици и речи.

Пројектовање и реализација рачунарских публикација

Завод је у сарадњи са Лабораторијом за рачунарску технику "РТ" Ин-

ститута Винча, развио методологију пројектовања рачунарских публикација, која обухвата израду модела публикације - дефинисање садржаја публикације (фотографија и текста), дефинисање објеката, одредница и веза међу њима, и уз помоћ специјалне опреме и софтвера реализује рачунарске публикације. Завод је спреман да понуди пројектовање и израду сличних публикација другим институцијама које су заинтересоване да свој делокруг рада представе уз примену ове технологије.

Закључак

Како у оквиру своје делатности Завод има координативну улогу која почива на квалитетном информисању о могућностима сарадње, пласману и размени резултата и достигнућа у области науке, просвете и културе, то ће поред осталих начина, Завод користити и ову технику публикавања за потребе презентирања и промоцију наших вредности стручњацима и јавности широм света, а препоручује и другима овај савремени начин публикавања, као квалитетан, атрактиван и пропулзиван за бржи продор у савремени свет.

Мира Михајловић, дипл.инг.

МИШЉЕЊЕ О РАЧУНАРСКОЈ ПУБЛИКАЦИЈИ

Изводи

Желео бих да изразим своје задовољство што је направљен врло интересантан и користан начин презентације југословенских културних и природних богатстава. Рад представља користан начин едукације и, у овом тренутку, начин презентације наше земље у свету.

Са техничког аспекта рад представља врхунско остварење. С обзиром да се бавим дигиталном обрадом слике, процењујем да је квалитет визуелне презентације садржаја на завидном нивоу. Квалитет је на светском нивоу.

Франце Ф. Пресетник, вођа истраживачке лабораторије Института за безбедност у Београду.

Београд, 29.10.1992.

Врло добра реализација нечега што је давно требало реализовати.

Дискете ћу пробати да електронским путем проследим, заједно са колегом Бранком Жижићем до неколицине америчких ББС-а (Bulletin Board System).

Уколико је ваш Завод заинтересован за озбиљнију сарадњу у погледу савета у вези са коришћењем мрежа и система за пренос података, стојимо вам на располагању.

Пуно људи не зна, с обзиром да ПТТ нема професионалну маркетиншку службу, да ембарго не погађа постојеће канале телекомуникација: телефонију, телекс, пренос података.

Мрежа за пренос података ЈУ-ПАК, представља изванредни медијум за пренос и оваквих података до низа крајњих корисника и система по читавом свету.

Захваљујем се Заводу за љубазност и велику ажурност у пружању информација и самих програма, уз наду да ћете хипертекст библиотека временом претворити у праву колекцију о нашој културној баштини.

И зашто не мултимедија?

Александар Павловић и Бранко Жижић Заједница југословенских пошта, Палмотићева 2. Београд

Београд, 30.10.1992. године

Са великим задовољством сам имао прилике да упознам предивне публикације рађене у рачунарској технологији на светском нивоу, током сарадње фирме у којој радим, "МДС - БЕОГРАД" и Републичког завода за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу.

Сматрам, а делим мишљење готово свих колега из мог колектива, да су нови ветрови промена донели нашем друштву и модернији, инвентивнији и савременији приступ презентирања нашег културног блага и свима нам је драго што је један од првих корака (несумњиво најинтересантнији) потекао баш из институције као што је Завод, који до сада, на жалост није био довољно експониран у јавности.

Интересовање на београдском Сајму књига је било изузетно и представља одскочну даску за припремање нових материјала оваквог типа, у оваквој технологији, јер, свима нам је познато да данас већина младих поседује персоналне рачунаре, без којих се едукација више не може ни замислити.

Од предлога бих само рекао просто - наставите одличан посао и правите још оваквих "заразних", лепих, поучних и савремених публикација, па нећемо бити у ситуацији да заборавимо ко смо и куда идемо.

С поштовањем свим члановима Колектива.

Зоран Миленковић, систем инжењер
МДС - БЕОГРАД, Бул.А.Чарнојевића
170, Нови Београд

30.10.1992.

Наш утисак о публикацијама вашег Завода је толико дубок да не можемо речима то да опишемо. Посебно нам је драго што ће наше културно благо отићи у свет као поклон шефу мисије Међународног комитета Црвеног крста (Женева), који ће сигурно умети да цени истинске и чисте вредности.

У своје име и у име организације коју господин Thierry Meugat представља, велико хвала и честитке, уз наду да ће ваша идеја стићи до свих људи који умеју да цене културу.

Олгица Станић, преводилац шефа мисије

Кртомоћ Јовица, преводилац

3.11.1992.године

Начин на који је идеја реализована је може се слободно рећи - нешто најмодерније што тренутно постоји у свету. У задњих пар година мултимедија се јако брзо развијала и тренутно је једно од највећих компјутерских тржишта у свету. Ова серија публикација о српским манастирима не заостаје ни корак за осталим. Мислим да би следећи корак Завода требао да буде издавање свих ових публикација на ЦД РОМ-у. То, наравно, изискује још доста додатних средстава. Међутим, и на дискетама све делује перфектно. Свиђа ми се идеја да се ово дистрибуира бесплатно свуда по свету. Налазим да се ми бавимо приближно истим послом.

Марко Гаргента, редакција
"Channel 4"

Мени се јако допао материјал који сам видјела, а поготово идеја самог пројекта и реализација те идеје. Ја ћу се потрудити да заједно са Андријом (ANDREW DAVIS, 37 Derby Rd. East Street, Richmond SW14 7D4) покажем материјал у British Museum - London, Хвала.

Нада Зечевих-Давис

3.11.1992.године

"Културно благо Србије на дискетама" је изванредна публикација, која даје велику шансу за успех наших напора да нашу историју, културу и традицију приближимо народима развијених западних земаља. Мислим да је избор овог савременог медијума за пренос података прави погодак, јер је његова убедљивост много већа од класичних публикација. Такође мислим да ће омогућити брзи продор информа-

ција у интелектуалне кругове, који имају велики утицај на јавно мњење.

Миодраг Никчевић, програмер, СДК

Компјутерска публикација која је демонстрирана на Сајму књига у Београду изазвала је велико интересовање из два разлога:

1. Као компјутерска публикација Студенице и потенцијално свих наших културних блага.

2. Као изузетно решење базе слике и текста, који се на Западу могу наћи са изузетно високом ценом, познатим под називом Graphic and Text Management Software.

И као љубитељ уметности и нашег уметничког блага, а и као познавалац софтвера јако позитивно оцењујем овакав подухват Завода.

Са поштовањем,

Дејан Игњатић, Добровољачка 9,
Земун Предузеће ЛТС

4.11.1992. године

- Допада ми се презентација нашег културног блага на једном модерном и перспективном медију.

- Лако се дистрибуира и користи.

- Требало би га свакако развити и за ЦД-РОМ.

- Могућност примене хипертекста на разне области треба максимално искористити.

Едвард Кубичела, дипл.инж., инжењер сервиса "Југоелектро", Кнез Михаилова 33, Београд

6.11.1992. године

Пројекат је реализација сна сваког човека који свим средствима жели заштитити културну баштину своје земље. Велика је и лепа помоћ коју у

ширењу идеја пружа Завод и господин Делић.

Као асистент кривичног права волела бих да се укључим у ваш пројекат и да се допринос огледа у изналажењу најбољих начина за даљу заштиту културних добара, како покретних тако и непокретних, али и природе коју УНЕСКО укључује у своју заштиту. Сматрајући да заштита није довољна, желела бих да пружим кривичне прописе европских земаља које су оствариле најбољу заштиту како би предлог кривично-правне заштите у Србији и Црној Гори био што ефикаснији у остварењу.

Пуно среће свим учесницима пројекта,

Силвија Пановић-Ђурић Правни факултет у Београду, асистент на кривичној катедри

У Београду, 6.11.1992. године

Први пут сам овај пројекат видела на Сајму књига, октобра 1992. године и била сам изненађена и одмах привучена. Прва идеја је била "Ово бих могла да пошаљем пријатељима у свету". На сајму сам прегледала Студеницу и одушевила сам се. Идеја да се културно благо Србије представи на модеран начин и да се што је могуће лакше шири по свету је одлична. Као археолог, мислим да би и археолошко благо, које је често недоступно, или лоше презентирано, могло да уђе у овај пројекат.

Ивана Бодулић, археолог

У Београду, 9.11.1992. године

Лепо је видети да се напослетку нешто ради за ширење информација у свету о културним добрима у нашој земљи. Идеја да се то ради посредст-

вом рачунара, омогућава бољи продор у свет, ефикаснији начин ширења тих публикација, чак и преко обичних телефонских веза са светом.

Предлог:

Предлажем да се искористи неки други формат за чување дигитализованих, па и обичних слика у програму. (нпр. GIF). То би омогућило да на исти простор стане више слика, које представљају најатрактивнији део пакета. То би омогућило и лакшу дистрибуцију, посебно преко ББС система широм света.

Alexsander Swanwick, новинар НИП "Политика" (редакција часописа "Свет компјутера")

11.11.1992. године

Надам се да ће "Културно благо на дискетама" одушевити наше људе, као и Холанђане као што је мене одушевило, јер дискете одлазе за Амстердам у Concertzender Радио.

Марија Попов, самостални програмер, СДК Палилула

11.11.1992. године

Дубока је импресија коју, вероватно, добија свако ко види ваше

"Културно благо на дискетама". Не патећи од лажне скромности, слободно кажем да у свету нема много народа и земаља које краси дух какав имају Срби и Србија.

Како је и без Ваших дискета познато какву културну ризницу имамо, гледање ових рачунарских публикација изнова ме испуњава поносом. Данас када смо под свакојаким притисцима, можда нема лепшег, коректнијег, ни достојанственијег начина да свету покажемо ко смо и одакле смо. Да покажемо да и даље постојимо. Нема санкција које могу заточити једну Студеницу, Сопотане, ...

Драгимир Ђорђевић, ЕРЦ филијале СДК "Палилула"

У Београду, 3.12.1992. године

Утисак о презентацији

Приказани софтвер представља синтезу рачунарске технологије и културне баштине о којој се у свету премало зна. Управо зато мислим да је овакав начин презентације нашег културног блага прави пут којим треба наставити. Потребно је дати што већу подршку екипи која је овај подухват реализовала.

Ђертић Александар, дипл.инг.